

Prísaha proti modernizmu

Jozef Duháček

8. marca 2024 ✝ Cirkev

Prísahu proti modernizmu zaviedol pápež Pius X. vo svojom motu proprio *Sacrorum antistitum* 1. septembra 1910. Prísaha sa vyžadovala od „všetkých duchovných, pastierov, spovedníkov, kazateľov, rehoľných predstavených a profesorov vo filozoficko-teologických seminároch“ katolíckej Cirkvi. Zostala v platnosti, kým ju Kongregácia pre náuku viery so súhlasom Pavla VI. nenahradila 17. júla 1967 revidovaným vyznaním viery.

Prísaha znamenala vyvrcholenie kampane Pia X. proti teologickému hnutiu modernizmu, ktoré vo svojich encyklikách *Pascendi Dominici gregis* a *Lamentabili sane exitu* z roku 1907 rozsiahlo analyzoval a odsúdil ako heretické.

Pápež sv. Pius X. a jeho dvor

zdroj: picryl.com

Článok VI *Pascendi* nariadil ustanoviť v každej diecéze komisiu pre doktrínálnu čistotu, zatiaľ čo článok VII nariadil, aby sa „Svätej stolici“ do roka poslalo „dôkladné miestoprisažné vyhlásenie“, a potom každé tri roky report o implementácii predpisov encykliky a „o doktrínach, ktoré sa objavujú medzi duchovenstvom“, neskôr známe ako „*Pascendi* report“.

Treba poznamenať, že Svätá stolica mala celkom odlišný prístup k veľmi vážnej doktrínálnej kríze, ktorá vybuchla v tých rokoch, ako mal Vatikán po skončení pontifikátu Pia XII.

Inovátori nariekali nad „atmosférou honu na čarodejnice“, ale nepochybne pomohla k odhaleniu mnohých nepriateľov Cirkvi, ktorí sa v nej ukrývali. Ak uvažujeme o heréze ako o morovej náказe, ktorá postihuje cirkevný zbor, musíme sme uznať, že svätý Pius X. konal s múdrosťou lekára pri odstraňovaní choroby a izolácii tých, ktorí prispievajú k jej šíreniu.

Prísahu proti modernizmu stále skladajú kňazi Kňazského bratstva svätého Pia X. (FSSPX). Prísahu skladali **všetci** kňazi až do roku 1967. Skladali ju pápeži **po Benedikta XVI.** Jorge Bergoglio bol ordinovaný až v roku 1969. Akékoľvek porušenie tejto prísahy je ťažkým hriechom a hrozí zaň exkomunikácia, ak nie je napravené. Ešte horšie je, ak niekto úmyselne krivo prisahal. Ten spáchal smrteľný hriech. Prísahu skladali

aj tí, ktorí prevzali vedenie koncilu a realizovali pokoncilovú reformu.

Text prísahy znie:

Prijímam a pridrižiam sa pevne všetkého a každej jednotlivosti, čo bolo neomylným Magistériom Cirkvi určené, ustanovené a vysvetlené, najmä tie časti učenia, ktoré sú v priamom protiklade k bludom súčasnej doby.

Po prvé: Vyznávam, že Boha, pôvod a cieľ všetkých vecí možno prirodzeným svetlom rozumu z toho, čo „bolo stvorené“, tzn. z viditeľných diel stvorenia, ako príčinu cez účinok s istotou spoznať a aj dokázať.

Po druhé: Prijímam a uznávam vonkajšie dôkazy Zjavenia, tzn. Božie diela, predovšetkým zázraky a proroctvá, za celkom isté znamenia božského pôvodu kresťanského náboženstva. Pevne sa pridrižiam toho, že sú čo najlepšie prispôbené duchu všetkých čias a chápanosti všetkých ľudí, a to aj v súčasnosti.

Po tretie: Pevne verím, že Cirkev, strážkyňa a učiteľka zjaveného slova, bola založená samým pravým a historickým Kristom počas jeho pozemského života bezprostredne a priamo a že bola vybudovaná na Petrovi, prvom z apoštolskej hierarchie, a na nepretržitom rade jeho nástupcov.

Po štvrté: Úprimne prijímam učenie viery, ktoré sa dostalo od apoštolov cez pravoverných Otcov stále v tom istom zmysle a v tom istom význame až k nám. Preto úplne zavrhujem bludársky výmysel **akéhosi vývoja článkov viery**, ktoré vraj prechádzajú od jedného zmyslu k druhému, a tento zmysel je odlišný od toho, ktorý kedysi mala Cirkev. Takisto zavrhujem každý blud, snažiaci sa nahradiť božský, Kristovej neveste odovzdaný poklad, ktorý ma ona verne chrániť; nejakým výplodom filozofického myslenia alebo **výplodom ľudského poznania, ktoré sa ľudským úsilím postupne formovalo a v budúcnosti sa má v neohraničenom pokroku zdokonalovať.**

Po piate: Pridrižiam sa celkom pevne toho a úprimne vyznávam, že **viera nie je nejaký slepý náboženský pocit**, ktorý vyviera z temnôt podvedomia pod tlakom srdca a náklonnosti mravne sformovanej vôle, ale že je skutočným súhlasom rozumu s pravdou, prijatou zvonka „z počutia“; týmto súhlasom považujeme to, čo nám osobný Boh, náš Stvoriteľ a Pán, vyhlásil a zjavil, za pravdivé, a to pre autoritu Boha zvrchovane pravdovravného.

S patričnou úctou sa podriaďujem a celým srdcom sa pripájam **k všetkým odsúdeniam, vyhláseniam a predpisom, ako sa nachádzajú v encyklike *Pascendi* a v dekrété *Lamentabili***, najmä so zreteľom na to, čo sa vzťahuje na tzv. dejiny dogiem. Zavrhujem aj blud tých, čo tvrdia, že viera predkladaná Cirkvou môže protirečiť dejinám a katolícké články viery, ako sa chápu dnes, by sa nemohli dať do súladu so začiatkami kresťanského náboženstva, ako sa skutočne odvíjali.

Odsudzujem a zavrhujem aj mienku tých, čo hovoria, **že vzdelaný kresťan žije dvojitú existenciu, jednu veriaceho a druhú historika**, ako keby historikovi bolo dovolené zastávať to, čo protirečí pravde viery veriaceho, alebo stanoviť predpoklady, z ktorých by vyplývalo, že články viery sú falošné alebo pochybné, len nech sa priamo nepopierajú.

Zavrhujem takisto ten spôsob posudzovania a vysvetľovania Svätého písma, ktorý nedbá na Tradíciu Cirkvi, na obdobnosť viery (*analogia fidei*) a normy Svätého stola, osvojuje si výmysly racionalistov a uznáva práve tak nedovolené, ako aj **neuvážene textovú kritiku za jedinú a najvyššiu normu.**

Zavrhujem mienku tých, čo sa pridriavajú toho, že učiteľ teologickej historickej vedy alebo spisovateľ na tomto poli by sa mal najprv vzdať každej nepredpojatej mienky o nadprirodzenom pôvode katolíckej Tradície alebo o božskom prisľúbení pomoci v trvalom zachovaní každej jednej zjavenej pravdy. Spisy jednotlivých Otcov by sa mali vysvetľovať podľa čisto vedeckých zásad, pričom sa vylučuje akákoľvek cirkevná autorita, a s tou istou slobodou úsudku, s akou sa zvyčajne skúma akákoľvek mimocirkevná historická pamiatka.

Napokon vyznávam celkom všeobecne: **Úplne sa dištancujem od bludu, ktorý modernistov vedie k tvrdeniu, že v posvätnnej Tradícii sa nenachádza nič božské**, alebo – a to je ešte horšie – to božské chápu v panteistickom zmysle, takže už nič iné neostáva, iba holá a jednoduchá skutočnosť, ktoré sa nachádza na tej istej rovine ako aj obyčajné udalosti dejín, totiž to, že ľudia vlastným úsilím, svojou starostlivosťou a rozumom pokračovali v nasledujúcich vekoch v škole, ktorú založil Kristus a jeho apoštoli.

A preto sa pevne pridriavam a až do posledného dychu svojho života sa budem pridriavať viery Otcov v charizmu pravdy, ktorá určite bola, je a stále bude súčasťou apoštolskej postupnosti. Účelom charizmy pravdy nie je prispôsobovanie dogmy, aby sa lepšie a vhodnejšie znášala s kultúrou každej doby; naopak, že absolútnu a nemennú pravdu, ktorú apoštoli od počiatku hlásajú, nemožno nikdy meniť, ani ju nemožno nikdy chápať iným spôsobom.

Sľubujem, že toto všetko budem verne, úplne a úprimne zachovávať a neporušené chrániť a že sa ani v učení, ani slovom, ani písmom od toho neodchýlim. Tak sľubujem, tak prisahám, tak nech mi pomáha Boh a tieto sväté evanjeliá.

Pápež sv. Pius X. na fotografii Francesca De Federicis z roku 1903

zdroj: wikimedia commons

17. júla 1967 bola zrušená povinnosť pre všetkých duchovných zložiť dovtedy predpísanú prísahu proti modernizmu. Zrušenie, ktoré prešlo takmer v tichosti, sa uskutočnilo nahradením predchádzajúcej formulky

–, ktorá volala po *Professio Fidei a Iusiurandum Antimodernisticum* – Nicejským vyznaním viery a touto krátkou frázou:

Firmiter quoque amplector et retineo omnia et singula quae circa doctrinam de fide et moribus ab Ecclesia, sive solemni iudicio definita sive ordinario magisterio adserta ac declarata sunt, prout ab ipsa proponuntur, praesertim resp. a et Missae Sacrificium atque Primatum Romani Pontificis.

Tiež pevne prijímam a zachovávam všetko, čo bolo predložené a vyhlásené Cirkvou o náuke viery a mravov, či už slávnostne stanoveným výrokom alebo riadnym Učiteľským úradom, najmä tie veci, ktoré sa týkajú svätej Cirkvi Kristovej, jej sviatostí a obety omše a primátu rímskeho veľkňaza.

Vo vysvetlení Posvätnéj kongregácie pre náuku viery sa uvádzalo: „Táto formulka sa má odteraz používať v prípadoch, keď zákon predpisuje Vyznanie viery namiesto tridentskej formuly a prísahy proti modernizmu.“

Táto inovácia nasledovala po zrušení Indexu zakázaných kníh, ku ktorému došlo 4. februára 1966 po tom, čo Pavol VI. 7. decembra 1965 nanovo definoval kompetencie a štruktúru Kongregácie a zmenil starodávny názov Sv. ofícia:

Ale keďže v láske niet strachu (1Jn 4,18), obrane viery sa teraz lepšie poslúži šírením náuky, a to tak, že kým sa omyly napraví, tí, ktorí sa mýlia, budú jemne povolávaní späť Pravde... Okrem toho pokrok ľudskej kultúry, ktorej dôležitosť v náboženskej oblasti sa nesmie prehliadať, spočíva v tom, že veriaci sa s väčšou príhnavosťou a láskou riadia nariadeniami Cirkvi vtedy, ak je možné to v otázkach viery a mravov objasniť im dôvody pre definície a zákony. (*Integrae servandae*)

Zrušenie *Iusiurandum Antimodernisticum* bolo súčasťou plánu na demontáž disciplinárnej štruktúry Cirkvi, a to práve vo chvíli, keď bola hrozba falšovania viery a mravov najväčšia. Táto operácia potvrdzuje zámer tých, ktorí počas ultraprogresívneho útoku iniciovanom na koncile nielenže rozviazali nepriateľovi ruky, ale zbavili hierarchiu disciplinárnych prostriedkov na stráženie a obranu viery.

Pápež Pavol VI. a Enrico Dante počas II. vatikánskeho koncilu

zdroj: wikimedia commons / Lothar Wolleh

Nevhodnosť formuly z roku 1967 naznačil Umberto Betti, O.F.M., v *Doktrinálnych úvahách* v roku 1989:

Toto všeobecné vyhlásenie, aj keď chvályhodné pre svoju stručnosť, má dvojakú slabinu: že nerozlišuje jasne pravdy viery božsky zjavené od tých, ktoré boli predložené definitívnym spôsobom, aj keď neboli božsky zjavené; a to, že nespomína učenie najvyššieho Učiteľského úradu, ktoré nemá konotáciu božsky zjaveného alebo definitívneho výroku.

Zdá sa, že bola motivovaná potrebou zahrnúť do prísahy vernosti samotný koncil aj výroky Učiteľského úradu tam, kde nemajú „konotáciu božsky zjaveného alebo definitívneho výroku“. A potom – na vlnu koncilovej demontáže – prvá formulácia v podstate umožnila interpretovať obsah prísahy proti modernizmu ako bezcenný a tak sa možno pridržať – ako sa v skutočnosti stalo – heterodoxných doktrín modernizmu.

Je zrejmé, že politická klíma tých rokov bola živnou pôdou revolúcie a rovnako evidentné je, že Cirkev nereagovala tak pevne a odhodlane. Atmosféra vzbury hustla a heretické príklady katolíckeho progresivismu v nej nemohli nezapojiť samozvaných intelektuálov a teológov z mnohých univerzít po celom svete. Hierarchia, namiesto toho, aby sa pýtala sama seba na príčinu takýchto nepokojov, sa nemotorne snažila len odsúdiť excesy, práve preto, že príčina spočívala v II. vatikánskom koncile a v jeho protestnom pohybe.

Po koncile sa Cirkev tešila a stále teší z veľkého a veľkolepého prebudenia, ktoré ako prví s potešením uznávame a pozitívne si ho uvedomujeme; ale aj Cirkev trpela a stále trpí víchricou myšlienok a faktov, ktoré určite nie sú podľa dobrého Ducha a nesľubujú tú životnú obnovu, ktorú prisľúbil a podporil koncil. Do istých katolíckych kruhov sa dostala aj myšlienka dvojitého účinku: myšlienka zmeny, ktorá u niektorých nahradila myšlienku aggiornamenta, ktorú predznamenal pápež Ján blahej pamäti, čím sa proti pravde a proti spravodlivosti predkladajú tomuto najvernejšiemu pastierovi Cirkvi zámery, ktoré už nie sú novátorské, ale niekedy dokonca podvracajú učenie a disciplínu samotnej Cirkvi. (Pavol VI., 25. apríl 1968)

Tieto „zámery, ktoré už nie sú inovatívne, ale niekedy dokonca rozvracajú učenie a disciplínu samotnej Cirkvi“, máme dnes priamo pred našimi očami a zmaterializovali sa dva roky po tomto vyhlásení Pavla VI., keď bola celému kresťanskému ľudu vnútená nová omša.

Atmosféru tých rokov poznačilo zdesenie toľkých pastierov, profesorov a teológov keď čelili arogancii rebelov a násiliu ich podporovateľov. Bola tu však aj váhavosť a strach z konfliktu. Bola to éra, v ktorej benediktínsky opát z Michaelsbergu (Nemecko) požiadal o laicizovanie stavu, aby protestoval proti „autoritárskym metódam“ Vatikánu a krátko nato sa oženil. Bolo to obdobie *Listu siedmich stoviek*, v ktorom 774 francúzskych kňazov a laikov napísalo Pavlovi VI., aby spochybnili pozície hierarchie a požiadali ju, aby sa vzdala časnej moci a bola bližšie k chudobným. Dnes, hľadiac na súčasný pontifikát by týchto sedemsto povstalcov triumfovalo, vidieť, že sa uskutočňuje, čo koncil začal.

Pápež Pavol VI. a Joseph Ratzinger

zdroj: wikimedia commons

Krédo Božieho ľudu, ktoré vyhlásil Pavol VI. 30. júna 1968 v Cappella Papale, malo predstavovať odpoveď Apoštolskej stolice na stúpajúcu vlnu doktrínálnych a morálnych sporov; vieme, že to dôrazne odporúčali niektorí kardináli. Na jeho koncipovaní spolupracoval Jacques Maritain, ktorého prostredníctvom kardinála Charlesa Journeta v rokoch 1967 až 1968 prijal na audiencii Pavol VI. a predložil návrh Vyznania viery, ktorý by sa nejakým spôsobom postavil proti heretickému holandskému katechizmu, ktorý práve vyšiel. V jednej časti Maritain výslovne spomínal spoločné svedectvo o jednote Boha, ktoré spolu s kresťanmi vydávajú Izraeliti a moslimovia. Pavol VI. však vo svojom vyznaní viery ďakuje za Božiu dobrotu pre „mnohých veriacich“, ktorí zdieľajú s kresťanmi vieru v jediného Boha, ale bez toho, aby výslovne spomenul judaizmus a islam.

Ukazuje sa, že nebyť prozreteľného zásahu Svätého ofícia, toto krédo by zaviedlo doktrínu Nostra Ætate, ktorú neskôr prevzali Montiniho nástupcovia a ktorá s Bergogliom dozrela do deklarácie v Abú Zabí.

Je zrejmé, že Joseph Ratzinger bol jedným z tých, ktorí prisahali antimodernistickú prísahu, a zároveň zohrali kľúčovú úlohu pri odmietnutí prípravných schém koncilu a iniciovaní úplne nového prístupu a má preto významný podiel zodpovednosti za situáciu, v ktorej sa nachádzame.

Existuje veľa textov Jozepha Ratzingera, ktoré prezrádzajú jeho hegeliánsku formáciu a modernistický vplyv, čo veľmi dobre ilustroval profesor Enrico Maria Radaelli a uvádza to aj nová biografická práca pápeža Benedikta XVI. Koniec koncov, niektoré jeho texty boli na Indexe a Peter Seewald to dokladá s množstvom podrobností a mnohých zdrojov.

Avšak vyhlásenia mladého Josepha Ratzingera, o ktorých informoval Seewald, do značnej miery protirečia hermeneutike kontinuity, ktorú neskôr, ako Benedikt XVI. skúsil vytvoriť. Je možné, že plynutie času, postavenie prefekta Kongregácie pre náuku viery a napokon jeho pontifikát prispeli prehodnoteniu toho, čo v mladosti zastával a vyznával. Nestihol, alebo nechcel sa však verejne dištancovať od niektorých teologických pozícií, ktoré šíria dodnes univerzity a semináre, ktoré sa chvália tým, že sa nazývajú katolíckymi. *Delicta juventutis meae et ignorantias meas ne memineris Domine.* (Ž 25,7)

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/prisaha-proti-modernizmu/>